

I live in Athens for two years now. The cup holder in my car holds a paper cup with an image of the Parthenon. The charm of the city's mythical past diminishes in proportion to the short-lived enticements of her concrete modernity. The *Polykatoikia*, apartment buildings of reinforced concrete, dominate the street view and only allow space for small lanes of asphalt and treacherous pavements. *Polykatoikia* literally means multiple buildings. A Mediterranean modernity. The

light turns green, I accelerate and try to avoid the potholes in the road. The streets are dusty, my metaphors are dusty, and I recently had to change the rear tyres of my car.

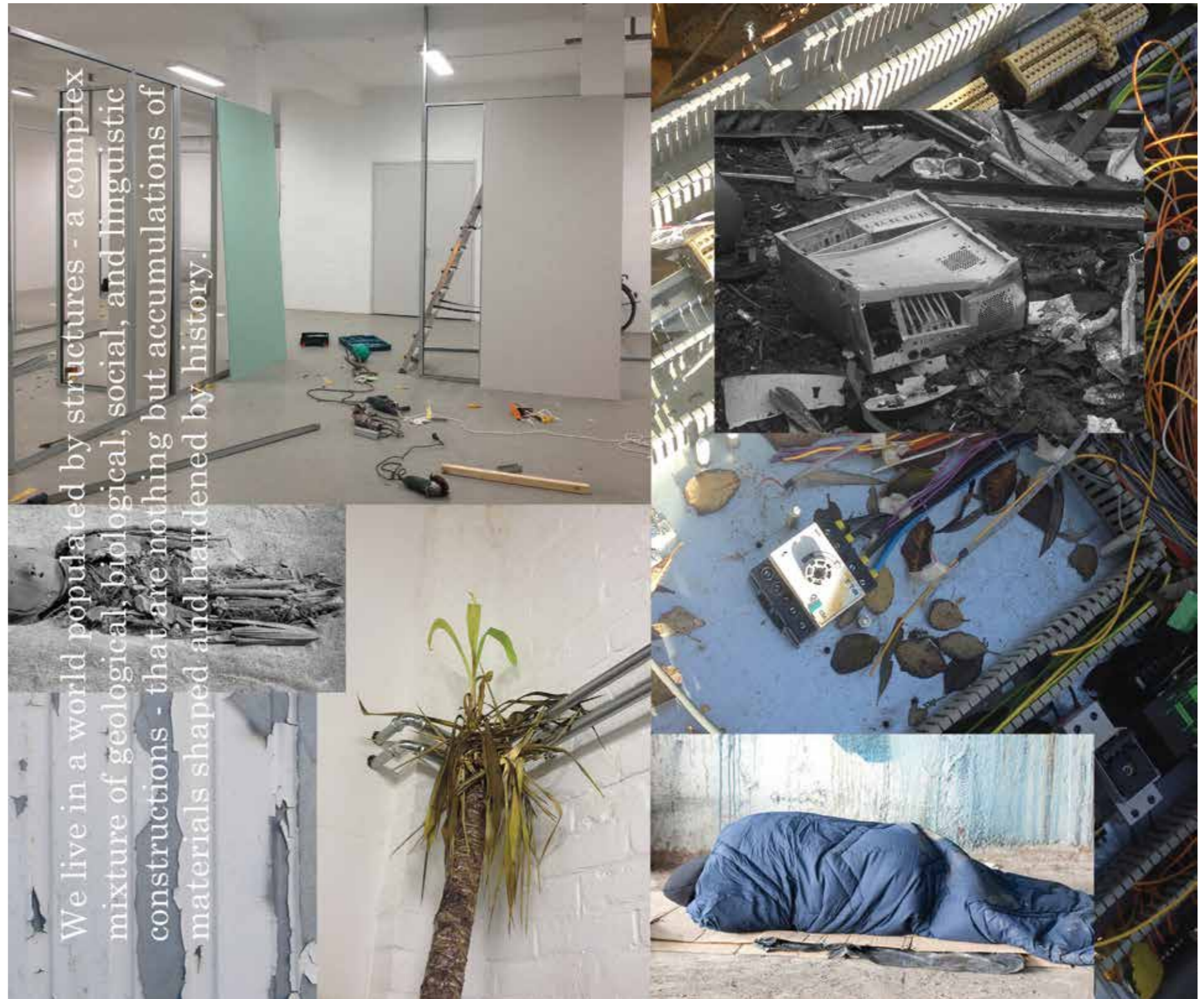
My apartment is located on the ground floor of one such *polykatoikia*. There is a shady garden where mosquitoes vigilantly guard their territory. From the living room I can hear the raucous sound of the fridge turning on a few times an hour. Without a doubt, it produces more sound now than just after it was purchased I see that the door seal has been ripped open at the top and bottom meaning it no longer closes properly and can't keep out the heat. I can also make out a rusty spot getting bigger, slowly but surely. In short, my fridge is continually busy with its own decay. The same holds for its contents. Perishable products waiting patiently to be consumed or thrown away on account of the passing of their expiration date. The meat in the freezer is also in a state of gradual decomposing. Can I conjure up an image of the inner workings of a fridge?

The things around me decrease in value, they lose weight because of wear and tear, they get damaged and break. All things are constantly falling apart. This doesn't merely concern a physical and practical falling apart, no, the precision of their meanings wears down. The interior workings of the things can no longer surprise me or move me: the combustion of the engine in my car, the clandestine calculations of my computer, the turning on and off of my fridge. Maybe I, the observer am no longer able to see the thing. Perhaps the thing lies buried under stacks of meanings and histories.

An August sun burns unrelentingly over a deserted Athens. Something from the city's image is missing and I realize what it is. The streams of traffic are dried up. As if this too is a consequence of the insipid sun. The majority of the population is by now spread out over a legion of islands. I remain in the city and have my salads here. They are always prepared in the same way. Once again I eat my *xoriatiki* salad with the same cutlery while above the concrete buildings the same sun disappears in the same path. After repeatedly being confronted by the same images my gaze is failing. In his poem *Die Götter Griechenlandes* the German writer Friedrich Schiller (1759-1805) writes about the disappearance of majestic, Greek sun:

Wo jetzt nur, wie unsre Weisen sagen,
Seelenlos ein Feuerball sich dreht
Lenkte damals seinen gold'nen Wagen
Helios in stiller Majestät.

And so the Sun's force caves in. What started as an enraptured, higher power, is now a soulless ball of fire. In an *entgotterte* world,

a world devoid of Gods, things are no longer animated, but matt grey and conspicuous. Inspired by Schiller the German sociologist Max Weber (1864-1920) spoke about an *Entzauberung* – a disenchantment – of the world. God is removed from nature and now we must approach things in a rational way, free of magic.

Although the disenchantment hypothesis may unsettle the relationship between the observer and the thing, it is by no means a novelty. The idea is rather a soft rippling recurring on the water surface after a wave. In the fourth century before Christ the Greek philosopher Epicurus (341-270 B.C.) afforded himself the liberty to consider imperceptible particles. The consequence of a world consisting of atoms is that man need not fear the wrath of the gods. The Roman poet and philosopher Lucretius (99-55 B.C.) incorporated these ideas in his poem *De Rerum Natura*. The workings of nature are subjected to atomical principles that are not dependent upon the fleeting temperament of the gods. Therefore man is not born into guilt.

In September the city overflows with a profusion of cars. From my window I see pedestrians trying to stay in the shade as much as they can. The driver of the car beside me holds a cup of transparent plastic and has a straw in his mouth; he drinks a *frappé*, a cold drink derived from instant coffee. I drive further along the Patisision street, past the university buildings, the archaeological museum and past the former residence of Maria Callas (1923-1977). A rising precariat is testimony to the dilapidation of the building where the famous Greek soprano lived during the 1940s.

Lucretius begins the nature of things with an ode to Venus. In fact, the beginning is a sort of prayer of an atheist:

Mother of the descendants of Aeneas,
pleasure of humans and gods,
life-giving Venus, it is you who beneath the gliding signs
of heaven makes the ship-bearing sea and the fruitful earth
teem with life, since through you the whole race of living
creatures is conceived, born, and gazes on the light of the sun.
- Translation by Walter Englert

The poetic force of the text is meant to help convince the reader of his understandings of the universe; it is a poem and a treatise on physics in one.

According to the French philosopher Michel Serres (1930) Lucretius portrays a shift between two social orders that have opposing views of science and the designation of knowledge. The dominant social order, directed by the god Mars, is driven by the laws of fate, the *foedera fati*. Opposite this one stands an order, directed by Venus,

which is driven by the laws of nature, the *foedera naturae*. Lucretius proposes an approach to nature that departs from a strictly deterministic form of science. The *foedera naturae* is an alternative for the dominant social order of violence, of identity, and repetition, of the *foedera fati*, the blood contract. We are connected to nature, but not subjected to her rigid laws. Venus may in a manner of speaking break through Mars's chain of violence.

In the garden of my house stands a lemon tree. Within a few months of living here all the lemons disappeared. A portion ended up in salads, another portion in the fish, and a last batch was used to prepare Tom Collins' cocktails. The temptation to pluck lemons from one's own garden proved irresistible. I have not seen the lemons return and buy them again in net bags in the supermarket. Can I conjure up an image of the interior workings of a lemon? Can I describe the fruit? Every fruit that I consume has been qualified and quantified ad nauseam according to the laws of science, according to the principle of *foedera fati*, according to the logic of Mars. I know. I already know. All fruits rot, all fruits are rotten.

Throughout a large part of history, atomism was an unfavourable world-view. Dante (1265-1321) reserved a special place in the inferno for Epicurus and his followers. The Italian poet, an Aristotelian, adheres to the logic of the *foedera fati* and qualifies and quantifies the earthly sins. He extends the blood contract if you will until after death. Few philosophers met with a worse fate than the atomist who, in contrast to Christian morality, denies the immortality of the soul. He is cast into the sixth ring of hell together with his followers where they are trapped inside open, burning graves. A punishment as befits those who let the soul die along with the body – *che l'anima col corpo morta fanno*.

The Spanish writer and curator of the public program of documenta 14 Paul B. Preciado (1970), writes about how we live in an age of power regimes and baroque juxtapositions of technologies. In his essay *Baroque technopatriarchy: reproduction*, he asserts that in the current paradigm we don't deal with neat, flat layers of historical phases, but with a dazzling complexity of topographies of connecting and short-circuiting forces. It is as if Mars still governs while deploying new technologies of power without any kind of intent or purpose. As if the things are subject to a gigantic stream of contradictory forces, a sort of *foedera fati* on steroids.

The second time in a row the little window beside the left rear door of my car is smashed. It was parked against the flanks of the Lycabettus hill. Fine shards of glass glitter on the pavement. A violent infringement against the unity of the car. The remains of the glass surface effect the indivisibility of the car like a gaping wound. My car

is no longer the same thing until I have the window replaced.

From the top of Lycabettus hill I look over Athens. The *polykatoikia* extend from the mountains unto the sea. Stack after stack of concrete plates house numerous hybrid-bourgeois identities. In between these constructions lies the Acropolis with its main building, the Parthenon. Radical gestures and attempts at archaeology form brilliant sediments around the surface area. These sediments reflect layers of the past. So do the unlimited amounts of concrete shafts of the *polykatoikia* reflect the Doric pillars of the Parthenon. A former temple, dedicated to Pallas Athena, rotting away above the city.

Voortdurend takelt ieder ding af 6o Vincent Verhoef

Twee jaar woon ik nu in Athene. In de bekerhouder van mijn auto zit een papieren koffiebeker met daarop een afbeelding van het Parthenon. De aantrekkingskracht van het mythische verleden van de stad neemt met evenredige snelheid af als de kortstondige verlokkingen van haar betonnen moderniteit. De *polykatoikia*, appartementsgebouwen van gewapend beton, domineren het straatbeeld en laten slechts ruimte over voor smalle stroken asfalt en verraderlijke

stoepen. *Polykatoikia* betekent letterlijk: meerdere woningen. Een mediterrane moderniteit. Het licht gaat op groen, ik geef gas en probeer de gaten in het wegdek te vermijden. De straten zijn stoffig, mijn beeldspraak is stoffig en ik heb net de achterbanden van mijn auto moeten vervangen.

Mijn appartement bevindt zich op de begane grond van zo'n *polykatoikia*. Er is een schaduwrijke tuin waar muggen vaak en venijnig hun territorium bewaken. In de woonkamer hoor ik een paar keer per uur de koelkast luidruchtig aanslaan. Ongetwijfeld produceert het apparaat nu een stuk meer geluid dan vlak nadat hij was aangeschaft. Ik zie dat het rubber van de deur zowel onder als boven is ingescheurd waardoor hij niet meer goed sluit en er warmte naar binnen lekt. Ook zie ik aan de zijkant van de koelkast, traag maar gedeceerd, een roestplek groter worden. Kortom, mijn koelkast is voortdurend bezig met zijn eigen aftakeling. Voor de inhoud ervan geldt hetzelfde. Bederfelijke etenswaren wachten geduldig af tot zij worden geconsumeerd of tot zij worden weggegooid omdat hun houdbaarheid is verstreken. Ook het vlees in het vriesgedeelte verkeert immer in staat van ontbinding. Kan ik mij de innerlijke werking van een koelkast voorstellen?

De dingen om mij heen worden minder waard, zij worden lichter door slijtage, zij beschadigen en gaan kapot. Voortdurend takelt ieder ding af. Het gaat hier niet om enkel een fysieke en praktische aftakeling, nee, ook de precisie van hun betekenissen slijt af. De innerlijke werkingen van de dingen kunnen mij niet langer verbazen of ontroeren: de ontbranding in de motor van mijn auto, de heimelijke berekeningen van mijn computer, het aan- en afslaan van mijn koelkast. Misschien zie ik als waarnemer het ding zelf nauwelijks meer. Misschien ligt het ding bedolven onder een opeenstapeling van betekenissen en geschiedenissen.

In augustus brandt een nietsontziende zon boven een uitgestorven Athene. Er ontbreekt iets aan het beeld van de stad en meteen besef ik me wat het is. De verkeersstromen zijn opgedroogd. Alsof ook dit het gevolg is van een stompzinnige zon. Het merendeel van de bevolking is onderhand over een legioen eilanden uitgespreid. Ik ben nog steeds in de stad en eet er mijn salades. Opnieuw worden ze op dezelfde manier bereid. Opnieuw eet ik mijn *xoriatiki* met hetzelfde bestek terwijl boven de betonnen bebouwing dezelfde zon in dezelfde baan ten onder gaat. Na telkens weer met dezelfde beelden te worden geconfronteerd laat mijn blik het afweten. In zijn gedicht *Die Götter Griechenlandes* schrijft de Duitse schrijver Friedrich Schiller (1759-1805) over de verdwijning van een majesteitelijke, Griekse zon:

Wo jetzt nur, wie unsre Weisen sagen,
Seelenlos ein Feuerball sich dreht
Lenkte damals seinen gold'nen Wagen
Helios in stiller Majestät.

En zo boet de zon aan kracht in. Wat eerst een bezielde hogere macht was, is nu een ziellose bal vuur. In een *entgotterte* wereld, een van de goden ontdane wereld, zijn de dingen niet langer bezielde maar mat grijs en mysterieus. Geïnspireerd door Schiller sprak de Duitse socioloog Max Weber (1864-1920) over een *Entzauberung* - een onttovering - van de wereld. God is uit de natuur gehaald en we moeten de dingen op een rationele manier en vrij van magie benaderen.

Hoewel de hypothese van onttovering de waarnemer en het ding wellicht kan verontrusten, is zij geen noviteit. Het idee is eerder een zachte, terugkerende rimpeling van een concentrische golfbeweging. Al in de vierde eeuw voor Christus kende de Griekse filosoof Epicurus (341-270 v. Chr.) zich de vrijheid toe om het bestaan van niet waarneembare deeltjes te veronderstellen. De consequentie van een uit atomen opgebouwde wereld is dat de mens niet bang hoeft te zijn voor de toorn van de goden. De Romeinse dichter en filosoof Lucretius (99-55 v. Chr.) verwerkte deze ideeën in zijn dichtwerk *De Rerum Natura*. De werkingen van de natuur zijn onderhevig aan atomaire principes die niet afhankelijk zijn van het wel en wee van de goden. De mens is dan ook niet in schuld geboren.

In september wordt de stad opnieuw overspoeld door zeeën van auto's. Vanuit mijn auto zie ik hoe voetgangers proberen om zoveel mogelijk in de schaduw te lopen. De bestuurder van de auto naast mij houdt een beker van transparant plastic vast en heeft een rietje in zijn mond, hij drinkt een *frappé*, een koud drankje op basis van oploskoffie. Ik rij verder over de Patissionstraat, langs de universiteitsgebouwen, langs het archeologisch museum en langs de voormalige woning van Maria Callas (1923-1977). Een groeiend precariaat is getuige van de verkrotting van het gebouw waar de beroemde Griekse sopraan tijdens de jaren veertig van de twintigste eeuw woonde.

Lucretius opent de natuur der dingen met een hymne aan Venus. Eigenlijk is het begin een soort gebed van een atheïst:

Moeder van Rome, lieveling van mensen en goden,
zegenrijke Venus, die onder de komende en gaande
sterren de schependragende zee en de vruchtbare aarde
bevolkt omdat door jouw kracht al het leven tot stand komt
en zich opricht om het zonlicht in te drinken.
- Vertaling van Marguerite Prakke

De poëtische kracht van de tekst moet helpen de lezer te overtuigen van zijn veronderstellingen over het universum; het is een dichtwerk en een traktaat over fysica ineen.

Volgens de Franse filosoof Michel Serres (1930) stelt Lucretius een verandering voor tussen twee sociale ordes die twee verschillende manieren van wetenschap en kennis aanduiden. De dominante sociale orde, geregeerd door de god Mars, wordt gestuurd door de wetten van het lot, de *foedera fati*. Hiertegenover staat een orde, geregeerd door Venus, die wordt gestuurd door de wetten van de natuur, de *foedera naturae*. Lucretius stelt een omgang met de natuur voor die afwijkt van een strikt deterministische vorm van wetenschap. De *foedera naturae* is een alternatief voor de dominante sociale orde van geweld, van identiteit en van herhaling, van *foedera fati*, van contracten in bloed. We zijn wel verbonden met de natuur, maar niet onderworpen aan haar rigide wetten. Venus kan zagezegd de geweldsketen van Mars doorbreken.

In de tuin van mijn huis staat een citroenboom. Binnen enkele maanden nadat ik er kwam te wonen waren alle citroenen verdwenen. Een gedeelte was terechtgekomen in salades, een gedeelte bij de vis en een laatste gedeelte was gebruikt voor de bereiding van Tom Collins cocktails. De verleiding citroenen uit eigen tuin te plukken was moeilijk te weerstaan. Ik heb ze niet zien terugkeren en koop ze weer in netjes in de supermarkt. Kan ik mij de innerlijke werking van een citroen voorstellen? Kan ik de vrucht omschrijven? Elke vrucht die ik consumeer is tot in den treure gekwantificeerd en gekwalificeerd volgens de wetten van de wetenschap, volgens het principe van *foedera fati*, volgens de logica van Mars. Ik weet het wel, ik weet het al. Alle vruchten rotten, alle vruchten zijn verrot.

Tijdens een groot deel van de geschiedenis was het atomisme een niet erg geliefd wereldbeeld. Dante (1265-1321) had voor Epicurus en zijn volgelingen een speciaal plekje in het inferno gereserveerd. Als Aristoteliaan volgt de Italiaanse dichter de logica van de *foedera fati* en kwalificeert en kwantificeert hij de aardse zonden. Hij verlengt het bloedcontract als het ware tot na de dood. Weinig filosofen treffen het zo slecht als de atomist die, in tegenstelling tot de heersende christelijke moraal, de onsterfelijkheid van de ziel ontkent. In de zesde omloop van de hel zit hij met zijn volgelingen opgesloten in open, brandende graven. Dit is een gepaste straf voor degenen die met het lichaam ook de ziel doen sterven - *che l'anima col corpo morta fanno*.

De Spaanse schrijver en curator van het publieke programma van documenta 14 Paul B. Preciado (1970), schreef onlangs dat we leven in een tijd van machtsregimes en van barokke juxtaposities van technologieën. In het essay *Baroque technopatriarchy: reproduction* betoogt hij dat we in het huidige strijdtoneel niet te maken hebben

met nette, platte lagen van historische fasen, maar met een duizelingwekkend complexe topografie van verbindende en kortsluitende krachten. Het is haast of Mars nog steeds regeert en nieuwe machts-technologieën inzet zonder een doel voor ogen te hebben. Alsof de dingen onderhevig zijn aan een gigantische stroom tegenstrijdige krachten, aan een soort *foedera fati* op steroïden.

Voor de tweede keer in korte tijd is het kleine ruitje naast de linker achterportier van mijn auto ingeslagen. Hij stond geparkeerd op de flanken van de Lycabettus heuvel. Fijne korrels glas schitteren op de stoep. Een gewelddadige inbreuk op de eenheid van mijn auto. De achtergebleven resten van het glazen oppervlak tasten als een open wond de ondeelbaarheid van zijn karakter aan. Mijn auto is niet langer hetzelfde ding totdat ik de ruit laat herstellen.

Vanaf de top van de Lycabettus heuvel kijk ik uit over Athene. De *polykatoikia* strekken zich uit van de bergen tot aan de zee. Stapeling na stapeling van betonnen platen herbergen talloze hybride-bourgeois identiteiten. Tussen al deze bebouwing in staat de Akropolis met als belangrijkste gebouw het Parthenon. Radicale gestes en pogingen tot archeologie voegen gestaag schitterende afzettingen aan het oppervlak toe. Deze afzettingen spiegelen zich aan lagen uit het verleden. Zo spiegelen de betonnen pijlers van de *polykatoikia* zich in onbegrensde hoeveelheden aan de Dorische pilaren van het Parthenon. Een voormalige tempel, gewijd aan Pallas Athene, die boven de stad uit staat te verrotten.

Vincent Verhoef studeerde kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en Beeld en Taal aan de Gerrit Rietveld Academie. Na een werkperiode aan de Jan van Eyck Academie woonde hij tot eind 2017 in Athene.